

A Fővárosi Ítéltábla a Mizik Ügyvédi Iroda; ügyintéző: dr. Mizik Andrea ügyvéd által képviselt I. - III. rendű felpereseknek a dr. Gyöngyösi Zoltán ügyvéd által képviselt alperes ellen kártérítés iránt indított perében a Fővárosi Törvényszék 2018. február 15. napján hozott 36.P.23.120/2012/84. számú, a 87. számú végzéssel kijavított ítélete ellen a felperesek részéről 86. sorszám alatt, az alperes részéről 85. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság kijavított ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, fellebbezett rendelkezéseit részben megváltoztatja, és az alperes marasztalását az I. rendű felperes javára 20.770.217 (húszmillió-hétszázhetvenezer-kétszáztizethét) forintra, a kamatfizetés körében a 8.000.000 (nyolcmillió) forintot 9.357.240 (kilencmillió-háromszázötvenhétezer-kétszáznegyven) forintra, a 652.500 (hatszázötvenkétezer-ötszáz) forintot 722.500 (hétszázhuszonkétezer-ötszáz) forintra felemeli, a 929.044 (kilencszázhuszonkilencezer-negyvennégy) forintot 749.044 (hétszáznegyvenkilencezer-negyvennégy) forintra, az 576.000 (ötszázhatvanhatezer) forintot 288.000 (kétszáznyolcvannyolcezer) forintra, az 1.844.188 (egymillió-nyolcszáznegyvennégyezer-száznyolcvannyolc) forintot 1.632.188 (egymillió-hatszázharminckétezer-száznyolcvannyolc) forintra, az 1.760.000 (egymillió-hétszázhatvanezer) forintot 1.210.000 (egymillió-kétszáz tízezer) forintra, az 1.898.500 (egymillió-nyolcszázkilencvennyolcezer-ötszáz) forintot 800.000 (nyolcszázezer) forintra, az 1.181.500 (egymillió-száznyolcvanegyezer-ötszáz) forintot 1.335.500 (egymillió-háromszázharmincötezer-ötszáz) forintra, a 360.000 (háromszázhatvanezer) forintot 181.500 (száznyolcvanegyezer-ötszáz) forintra, a 75.000 (hetvenötezer) forintot 60.000 (hatvanezer) forintra leszállítja. Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. rendű felperesnek 15.000 (tizenötezer) forint után 2008. december 15-től, 30.000 (harmincezer) forint után 2008. december 31-től, 472.500 (négy-százhetvenkétezer-ötszáz) forint után 2010. október 20-tól 2013. június 30-ig a késedelemmel érintett naptári félév utolsó napján, majd 2013. július 1-jétől, 560.000 (ötszázhatvanezer) forint után 2013. augusztus 1-től, 384.000 (háromszáznyolcvannégyezer) forint után 2013. szeptember 1-től a kifizetésig a késedelemmel érintett naptári félév első napján érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű kamatot. Az alperes által az I. rendű felperesnek fizetendő járadék összegét 109.158 (százkilencezer-százötvennyolc) forintra, ebből a véghatáridő nélkül fizetendő járadékot 75.886 (hetvenötezer-nyolcszáznyolcvanhat) forintra leszállítja, a III. rendű felperes javára az alperes marasztalásának tőkeösszegét 1.500.000 (egymillió-ötszázezer) forintra felemeli.

A feleket saját költségeik viselésére kötelező rendelkezést mellőzi, és kötelezi az I. rendű felperest, hogy 250.000 (kétszázötvenezer) forint, a II. rendű felperest, hogy 150.000 (százötvenezer) forint, a III. rendű felperest, hogy 200.000 (kétszázezer) forint elsőfokú perköltséget 15 napon belül fizessenek meg az alperesnek.

Az I. rendű felperes költségmentessége folytán le nem rótt 1.500.000 (egymillió-ötszázezer) forint kereseti illetékből az alperes által fizetendő illeték-rész összegét 645.000 (hatszáznegyvenötezer)

forintra leszállítja, az állam által viselt illeték összegét 855.000 (nyolcszázötvenötezer) forintra felemeli. A II-III. rendű felperesek illeték, valamint állam által előlegezett szakértői díj egyetemleges fizetésére való kötelezését mellőzi. Egyúttal a II-III. rendű felperesek után feljegyzett kereseti illetékből az alperes által fizetendő 180.000 (száznolcvanezer) forintot 210.000 (kétszáz tízezer) forintra, a II. rendű felperes által fizetendő illetéket 307.500 (háromszázhetvenöt ezer-öttszáz) forintra, a III. rendű felperes által fizetendő illetéket 337.500 (háromszázharminchét ezer-öttszáz) forintra felemeli. Az állam által előlegezett költségből az alperes által fizetendő költség összegét 74.760 (hetvennégyezer-hétszázhatvan) forintra leszállítja, a II-III. rendű felpereseket személyenként 209.995 (kétszázkilencezer-kilencszázkilencvenöt) forint megfizetésére kötelezi, és megállapítja, hogy a fennmaradó 42.432 (negyvenkétezer-négyszázharminckettő) forintot az állam viseli.

Egyebekben az elsőfokú ítéletet helybenhagyja.

Kötelezi az I. rendű felperest, hogy 35.000 (harmincötezer) forint, a II. rendű felperest, hogy 25.000 (huszonötezer) forint, a III. rendű felperest, hogy 50.000 (ötvenezer) forint másodfokú perköltséget fizessen meg 15 napon belül az alperesnek.

A le nem rótt 1.290.700 (egymillió-kétszázkilencvenezer-hétszáz) forint fellebbezési illetékből az alperes 445.300 (négy száznegyvenötezer-háromszáz) forintot, a II. rendű felperes 178.900 (százhetvennyolcezer-kilencszáz) forintot, a III. rendű felperes 218.900 (kétszáz tizenkilencezer-kilencszáz) forintot köteles az államnak külön felhívásra megfizetni, míg a fennmaradó 447.600 (négy száznegyvenhétezer-hatszáz) forintot az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

Az alperes négylakásos társasházát épített a ..., ... kerület ... szám alatti ingatlanon. Az I. rendű felperes 2008. július 10-én a II. emeleti lakás félig kész erkélykorlátján át az utcára zuhant, és csigolyásérülése folytán deréktól lefelé lebénult.

Az I. rendű felperes a vagyoni és nem vagyoni kárai megtérítése iránt indított pert az alperessel szemben. Az elsőfokú bíróság közbenső ítéletében megállapította, hogy a 2008. július 10-én a ..., ... kerület ... szám alatti ingatlanon a felperest ért kárért az alperes 50 %-ban tartozik felelősséggel. A Kúria mint felülvizsgálati bíróság közbenső ítéletével a Fővárosi Ítéltábla közbenső ítéletének felülvizsgálattal támadott részét hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróság közbenső ítéletét hatályában fenntartotta. Az Ítéltábla közbenső ítéletét követően II-III. rendű felperesekként perbe léptek az I. rendű felperes szülei.

A felperesek közrehatásuk figyelembevételével előterjesztett végleges keresete a következő volt:

Az I. rendű felperes 12.000.000 forint, a II-III. rendű felperesek személyenként 2.000.000 forint nem vagyoni kártérítés és 2008. július 10-től késedelmi kamat megfizetésére kérték kötelezni az alperest.

Az I. rendű felperes 2008. július 10-től október 31-ig havi 5.000 forint, 2008. november 1-től havi 10.000 forint élelemfeljavítási többletköltség járadék és a lejárt járadék után középárányos késedelmi kamat,

- a teljes körű ellátásának idejére 2008. november 1-től 2009. április 30-ig havi 230.000 forint, a napi 8 órában történő ellátására 2009. május 1-től 2009. június 30-ig havi 60.000 forint, a 4 órás ellátásának idejére 2009. július 1-től 2010. június 30-ig havi 37.000 forint, a 2 órás ellátásának idejére 2010. július 1-től havi 22.000 forint, 2017. március 1-től véghatáridő nélkül havi 30.000 forint gondozási költség és a lejárt járadék után középárányos késedelmi kamat,

- háztartási és ház körüli kisegítés költségére 2008. november 1-től 2009. február 3-ig havi 15.000 forint, 2009. március 6-tól véghatáridő nélkül havi 17.000 forint járadék és a lejárt járadék után középárányos késedelmi kamat,

- 2008. november 1-től 2017. augusztus 31-ig havi 12.500 forint, 2017. szeptember 1-től véghatáridő nélkül havi 15.000 forint közlekedési és kísérei többletköltség járadék és a lejárt járadék után középárányos késedelmi kamat,

- 710.240 forint gépjármű vásárlásával és átalakításával felmerült költség és 2013. március 13-tól késedelmi kamat,

- 99.978 forint látogatási és parkolási költség és 2008. szeptember 5-től késedelmi kamat,

- 50.000 forint kórházi ingóságok költsége és 2008. szeptember 1-től késedelmi kamat,

- 2008. november 1-től 2009. január 31-ig, majd 2009. március 1-től véghatáridő nélkül havi 7.261 forint gyógyszerköltség járadék és a lejárt járadék után középárányos késedelmi kamat,

- összesen 722.255 forint gyógyászati segédeszköz költség és késedelmi kamat,

- rehabilitációs többletköltségként a 2017. év végéig felmerült rTMS-kezelés 857.500 forint költsége és 2014. február 1-től késedelmi kamata, továbbá 2017. július 1-től havi 7.000 forint járadék, 30.000 forint uszodai költség és 2009. szeptember 15-től késedelmi kamat, valamint 2011. augusztus 1-től véghatáridő nélkül havi 1.500 forint járadék, 55.200 forint és késedelmi kamata, valamint 2008. október 1. és 2011. szeptember 30. közötti időszakra heti két alkalommal és alkalmanként 4.000 forintos költséggel számolva havi 16.000 forint, 2011. október 1-től pedig heti egy alkalommal és alkalmanként 8.000 forint költséggel számolva véghatáridő nélkül havi 16.000 forint gyógytorna többletköltség járadék és a lejárt járadékok után középárányos késedelmi kamat,

- kulturális többletköltségként kültéri antenna felszerelésével három notebook, valamint hangszóró beszerzésével felmerült összesen 268.515 forint költség, valamint 2012. január 1-től késedelmi kamat,

- 2008. november 1-től 2009. január 31-ig, majd 2009. március 1-től véghatáridő nélkül havi 4.000 forint tisztítószer, energia és rezsi többletköltség és a lejárt járadék után középárányos késedelmi kamat,

- a ... **Centrum** által kiállított mellkas-radiológiai és sebészeti számla alapján 10.500 forint és 2015. június 5-től késedelmi kamat,

- a ... Főiskolán fizetett 650.500 forint költségtérítés és 2015. január 1-től késedelmi kamat,

- a Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat kimutatása alapján informatikus végzettséggel rendelkező 21-30 év közöttiek havi bruttó 350.000 forintos átlagbéréből kiindulva számolt 2013. március 1-től véghatáridő nélkül havi bruttó 130.000 forint jövedelempótló járadék és a lejárt járadék után késedelmi kamat megfizetését kérte az alperestől.

A II-III. rendű felperesek az I. rendű felperes számára épített ház földszintjének és fedett teraszának építésével felmerült 4.472.102 forint költségük és 2009. szeptember 1-től késedelmi kamat megfizetésére kérték kötelezni az alperest.

Az alperes a kereset elutasítását kérte. Az I. rendű felperes vagyoni és nem vagyoni kárigényét az alábbi összegek erejéig nem vitatta, illetve elismerte: 6.000.000 forint nem vagyoni kártérítés, 15.000 forint élelemfeljavítási költség, 352.240 forint gépjármű vásárlásával és átalakításával

kapcsolatos költség, 86.478 forint látogatási és 20.305 forint gyógyászati segédeszköz költség, a rehabilitációs többletköltségek közül havi 6.250 forint rTMS-kezelés, 12.000 forint gyógytorna és 1.500 forint uszoda többletköltség. A felperesek további kárigényét eltűzottnak és bizonyítatlannak tartotta.

Az elsőfokú bíróság kijavított ítéletével az alperest az I. rendű felperes javára 20.249.477 forint és abból 8.000.000 forintnak 2008. június 10-től, 65.000 forintnak 2008. szeptember 1-től, 99.978 forintnak 2008. szeptember 5-től, 929.044 forintnak 2009. január 1-től, 120.000 forintnak 2009. június 1-től, 30.000 forintnak 2009. szeptember 15-től, 363.000 forintnak 2009. december 1-től, 576.000 forintnak 2010. március 1-től, 771.005 forintnak 2011. január 1-től, 652.500 forintnak 2013. január 1-től, 1.844.188 forintnak 2013. március 1-től, 690.240 forintnak 2013. március 13-tól, 1.760.000 forintnak 2013. november 1-től, 1.898.500 forintnak 2015. január 1-től, 1.181.500 forintnak 2015. június 1-től, 819.522 forintnak 2015. szeptember 1-től, 360.000 forintnak 2017. szeptember 1-től, 75.000 forintnak 2017. december 1-től, 14.000 forintnak 2018. január 30-tól a kifizetésig járó késedelmi kamatának, 2018. március 1-től havi 124.533 forint járadék, abból havi 91.261 forintot véghatáridő nélkül, 33.272 forintot az I. rendű felperes öregségi nyugdíjkorhatárának eléréséig, a II. rendű felperes javára 2.000.000 forint, a III. rendű felperes javára 1.000.000 forint és ezek után 2008. június 10-től a kifizetésig késedelmi kamat megfizetésére kötelezte, ezt meghaladóan a keresetet elutasította.

A 32. számú végzéssel elrendelt ideiglenes intézkedést hatályon kívül helyezte, egyúttal megállapította, hogy a perrel felmerült költségeiket a felek maguk viselik. Az I. rendű felperes személyes költségmentessége folytán le nem rótt 1.500.000 forint kereseti illetékből az alperest 757.000 forint megfizetésére kötelezte, és megállapította, hogy a fennmaradó 743.000 forintot az állam viseli. A II-III. rendű felperesek illetékfeljegyzési joga folytán le nem rótt kereseti illetékből az alperest 180.000 forint, a II. rendű felperest 120.000 forint, a III. rendű felperest 180.000 forint, a II-III. rendű felpereseket egyetemlegesen 268.300 forint, az állam által előlegezett 537.182 forint szakértői díjból az alperest 202.057 forint, míg a fennmaradó 335.125 forint megfizetésére a II-III. rendű felpereseket egyetemlegesen kötelezte.

Ítéletének indokolásában megállapította, hogy a balesetben az I. rendű felperesnek a Ptk. 75. § (1) bekezdése és 76. §-a által védett, testi épséghez és egészséghez fűződő személyiségi joga sérült. Tizenhét évesen szenvedett 90% mértékű munkaképesség-csökkenést. Maradványállapota végleges, életét kerekesszékekben kényszerül élni. Képtelenné vált a fiatalok normális aktív életének folytatására, életét a mozgáskorlátozottsággal járó hátrányokhoz való alkalmazkodás teszi ki. A baleset élményét és következményeit ugyanakkor már feldolgozta. A személyes előadásuk, a tanúvallomások, valamint az orvosi szakvélemény alapján megállapította, hogy a II. és III. rendű felperesek az ép és egészséges családban való élés lehetőségét veszítették el a baleset következtében, és a II. rendű felperesnek az egészséghez fűződő joga is sérült. Fiúk folyamatos és maximális támogatása mind fizikailag, mind lelkileg nagyon megterhelő számukra. A II. rendű felperes a balesetet követően hosszú ideig táppénzes állományban volt, pszichiátriai kezelésre szorult, míg a III. rendű felperes vállalkozói tevékenységét csökkentette annak érdekében, hogy szükség esetén fia rendelkezésére álljon. Az elszenvedett sérelmek kompenzálására alkalmas kártérítés meghatározása során figyelemmel volt a más ügyekben hozott bírósági határozatok mellett arra, hogy az alperes a közbenső ítélet alapján 50%-ban felel a felpereseket ért károkért. Mindezek alapján az I. rendű felperes javára nyolcmillió, II. rendű felperes javára kétmillió forint, a III. rendű felperes részére pedig egy millió forint nem vagyoni kártérítést állapított meg, melyek után a baleset napjától késedelmi kamat fizetésére is kötelezte az alperest.

Az I. rendű felperes élelemfeljavítási többletköltség igényét három hónapra 15.000 forint, valamint 2008. szeptember 1-jétől ennek késedelmi kamata erejéig találta alaposnak. A felperes ezt meghaladó keresetét elutasította azzal, hogy a szakvéleményben írt speciális étrend a korszerű, egészséges táplálkozásnak felel meg, melynek többletköltsége nem hárítható az alperesre, de nem is bizonyított.

Az alperes felelősségének, valamint az I. rendű felperes rászorultságának a mértékét figyelembe véve a kórházi elbocsátását követő első hat hónapra 2009. április 30-ig a teljes körű gondozás idejére havi 150.000 forint, ezt követő két hónapra, a napi nyolc órás gondozásra havi 120.000 forint, 2009. július 1-jétől napi négy órás gondozásra 30.250 forint, napi két óra gondozásra 2010. július 1-től havi 22.000 forint, 2017. március 1-jétől véghatáridő nélkül havi 30.000 forint gondozási többletköltséget állapított meg.

Értékelte, hogy a balesetet megelőzően az I. rendű felperes szüleivel kertes házban élt, és segített a háztartási és ház körüli munkákban, a balesetet követően viszont ezek folytatására nem képes, maga is segítségre szorul. Köztudomású tényként értékelte, hogy ...-en 1.000 forint alatt szakképesítés igénylő fizikai munkára nem lehet kisegítőt találni. Az I. rendű felperes által megjelölt havi 17.000 forint háztartási és ház körüli kisegítőt többletköltség összegét ezért az alperesi kárfelelősség mértékére tekintettel megalapozottnak találta. Az alperes fizetési kötelezettségét ugyanakkor 2012. június 16-tól állapította meg, amit azzal indokolt, hogy a felperesnek kára csupán azt követően keletkezett, hogy házasságkötését követően saját háztartással rendelkezett.

Az I. rendű felperes kísérő többletköltségre vonatkozó keresetét nem találta alaposnak, álláspontja szerint ugyanis a bírói gyakorlat alapján a gondozási többletköltség tartalmazza a kísérő igénybevételevel kapcsolatos többletköltséget is. Az orvosszakértő szerint az I. rendű felperes kizárólag gépjárművel képes közlekedni, ami a bérlet árához képest többletköltséget jelent számára. Az alperes kárfelelősségének arányában a felperes előkészítő iratban bemutatott közlekedési szükségletei alapján 2008. november 1-jétől havi 10.000 forint, 2017. szeptember 1-től havi 12.500 forint járadékot állapított meg az I. rendű felperes számára. Hangsúlyozta, hogy a felperes nem volt köteles tételesen kimutatni a közlekedéssel felmerült valamennyi többletköltségét, hiszen nem lehet megakadályozni abban, hogy otthonról kimozduljon, barátaival kapcsolatot tartson, emellett orvosi kezeléseken, kontrollvizsgálatokon kell megjelennie.

Az 50% arányú felelőssége alapján az I. rendű felperes 690.240 forint okiratokkal igazolt gépjármű vásárlási és átalakítási költségében és 2013. március 3-tól annak késedelmi kamatában, valamint 50.000 forint kórházi ingóságok költségében és 2008. szeptember 1-től annak késedelmi kamatában marasztalta az alperest. Az elévülési kifogását alaptalannak találta, ezért 13.500 forint parkolással és 86.478 forint látogatással kapcsolatos költség és 2008. szeptember 5-től késedelmi kamat megfizetésére is kötelezte az alperest.

Az I. rendű felperes szakértő által indokoltnak tartott gyógyszer többletköltségét mérlegeléssel havi 7.261 forintban határozta meg. Utalt arra, hogy a gyógyszer, gyógyhatású és vitaminkészítményeket a felperesnek alkalmasszerűen kell szednie, és az ítélkezési gyakorlat szerint nem köteles minden egyes ilyen jellegű költségét okirattal alátámasztani. A II. és III. rendű felperesek, valamint a ... Kft. engedményező nyilatkozataira figyelemmel megállapította, hogy az I. rendű felperes jogosult a balesettel okozati összefüggésben felmerült gyógyászati segédeszközök költségének megtérítése iránti igény érvényesítésére. A kerékpárt, mágneses matracot, Tens készüléket, kerekesszéket, peroneus emelőt, egyéb gyógyászati segédeszközöket és a masszázskádat a káreseménnyel okozati összefüggésben felmerültként tekintette, a kórházi matrac balesettel való okozati összefüggését

ugyanakkor álláspontja szerint a szakvélemény nem támasztotta alá. Ezért az alperest 715.805 forint és 2011. január 1-től késedelmi kamat fizetésére kötelezte.

A csatolt okirati bizonyítékok és az orvosszakértő véleménye alapján megállapította, hogy 2008. októberétől kezdődően az alperes évi két alkalom rTMS kezelés költségét tartozik az I. rendű felperesnek megtéríteni. Ennek összegét 2008. október 1. és 2017. december 31-ig 652.500 forintban, 2018. február 28-ig pedig további 14.000 forintban határozta meg. Utalt arra, hogy az I. rendű felperes előadása szerint részben az időbeosztása, részben húgyúti fertőzései miatt a rendszeres úszással felhagyott. Ezért csupán az igazoltan már felmerült 30.000 forint költség és 2009. szeptember 15-től számított késedelmi kamat, valamint a jövőre nézve havi 1.500 forint járadék megfizetésére kötelezte az alperest. Megállapította, hogy a szakértő szerint három évig heti két, ezt követően heti egy alkalommal szükséges az I. rendű felperes számára gyógytorna igénybevétele. A csatolt okiratok alapján a felperes alperes felelősségének arányában felmerült költségét 55.200 forintban, illetve 576.000 forintban, valamint 1.248.000 forintban állapította meg, és ezen összegek, valamint késedelmi kamat megfizetésére kötelezte az alperest. Az rTMS, valamint a gyógytorna többletköltségére pedig havi 7.000 forint, illetve 16.000 forint járadékot is megállapított.

Álláspontja szerint a felperes nem bizonyította, hogy a kültéri antenna, a három számítógép, valamint a hangszóró költsége kizárólag a balesettel okozati összefüggésben merült fel, ezért az ebből eredő kulturális többletköltséget nem igényelhetette. Tekintettel arra, hogy a szülők már 2008. áprilisában ingatlant vásároltak számára, az I. rendű felperes önálló háztartás fenntartásából keletkezett tisztítószer-, és rezsi költségeinek balesettel való okozati összefüggését bizonyítatlannak találta. A felperes ... **Centrum** által kiállított számlával igazolt kiadását sem tartotta a balesettel összefüggésbe hozhatónak.

Az alperest a felperes keresetének megfelelően 650.500 forint főiskolai tanulmányokkal kapcsolatos többletköltség és 2015. január 1-jétől késedelmi kamat megfizetésére kötelezte. Kifejtette: a felperes mozgáskorlátozottsága miatt az alperes nem kifogásolhatja, hogy a ...-i Főiskoláról 2012-ben átjelentkezett a lakóhelyéről általa gépjárművel elérhető, ... kerületi ... Főiskolára. Az I. rendű felperes igazoltan nem tudott államilag finanszírozott felsőoktatást igénybe venni, ezért kárenyhítési kötelezettségét nem mulasztotta el. Az informatikus végzettséggel rendelkező személyek által elérhető jövedelemadatokat nem látta alkalmazhatónak a felperes keresetvesztésének számítása során. Álláspontja szerint ugyanis nem lehetett megállapítani, hogy baleset hiányában az I. rendű felperes milyen végzettséget szerzett és milyen munkabért ért volna el. Kizárólag azt tartotta kétséget kizáróan megállapíthatónak, hogy 2013. március 1-jét követően az I. rendű felperes legalább középfokú szakképzettséggel rendelkezett volna és a garantált bérminimumnak megfelelő jövedelemre tett volna szert. A járulékokkal korrigált jövedelmi adatokból levonva az 1/2016. (V.22.) PK állásfoglalás alapján bruttósított rokkantsági ellátások, valamint a felperes által elért összesen 2.396.100 forint korrigált bruttó jövedelem összegét, az alperest 819.522 forint és 2015. szeptember 1-jétől késedelmi kamat, továbbá 2018. március 1-jétől az I. rendű felperes öregségi nyugdíjkorhatárának eléréséig havonta 33.272 forint járadék fizetésére kötelezte.

Megállapította, hogy a szülők már a balesetet megelőzően biztosították az I. rendű felperes önálló lakhatását. A balesetet követően körülményeiben annyi változás történt, hogy a részére vásárolt lakást eladták, és a III. rendű felperes cége egy családi házat épített a szülők háza melletti telekrészen. Álláspontja szerint az itt felépített ház költsége nem minősül a Ptk. 355. § (4) bekezdésében meghatározott kárnak, mert ez a beruházás a felperesek vagyonát gyarapította. Annak

a ténynek a bizonyíthatlansága pedig, hogy a családi ház földszinti részének és a fedett terasznak az építése milyen többletköltséget jelentett, a felperesek terhére volt értékelendő.

Az ideiglenes intézkedés hatályon kívül helyezéséről a Pp. 156. § (8) bekezdése alapján rendelkezett. Kifejtette: az ideiglenes intézkedés alapján történt rész-teljesítésnek nem volt a felperesi követelést megszüntető hatása, mert a marasztalás kizárólag az eljárást befejező jogerős érdemi döntéssel válik végleges hatályúvá. A peres felek pernyertességének-pervesztességének közel azonos arányára figyelemmel a Pp. 81. § (1) bekezdés második mondata alapján úgy rendelkezett, hogy a felmerült költségeiket maguk viselik.

Az ítélet ellen, annak részbeni megváltoztatása iránt a felperesek és az alperes is fellebbezést terjesztettek elő.

A felperesek fellebbezésükben a nem vagyoni károk körében az alperes marasztalását az I. rendű felperes esetében 12.000.000 forintra, a III. rendű felperes esetében 2.000.000 forintra kérték felemelni. Élelemfeljavítás címén az I. rendű felperes 2008. november 1-től havi 10.000 forint járadék megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Ápolás-gondozás címén 2008. november 1-től hat hónapra havi 230.000 forinttal számítva 1.380.000 forintra, 2009. július 1-től egy évre havi 37.000 forinttal számolva 444.000 forintra kérte felemelni a lejárt járadék összegét. Háztartási és ház körüli kisegítő költsége címén 2008. november 1-től havi 15.000 forint, 2009. március 6-tól 2012. június 15-ig havi 17.000 forint járadék megfizetésére kérte kötelezni az alperest. A 2008. október 1. és 2012. júliusa között felmerült rTMS kezelések költségéből adódó rehabilitációs többletköltséget 420.000 forintra és késedelmi kamatára kérte felemelni. Kérte az alperes marasztalását 268.515 forint kulturális többletköltségben és 2012. január 1-től számított késedelmi kamatban, a 2008. november 1. és 2009. január 31. közötti időre, majd 2009. március 1-től havi 4.000 forint rezsi többletköltségben. A lejárt keresetvesztesség járadékának összegét összesen 11.937.958 forintra, a havi járadékot 203.476 forintra kérte felemelni. A II-III. rendű felperesek kérték kötelezni az alperest 4.472.102 forint házépítési költségben és 2009. szeptember 1-től annak késedelmi kamatában.

Az I. rendű felperes arra hivatkozott, hogy az elsőfokú bíróság a nem vagyoni károk körében nem értékelte kellő súllyal sérüléseinek életvitelére, karrier-, és családalapítási lehetőségeire, valamint általános életkilátásaira és életminőségére gyakorolt hatását. Kiemelte: a baleset következtében hozzátartozói életvezetése is gyökeresen megváltozott, ami az ő lelkiállapotára is negatívan hatott. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróságnak nyomatékosan kellett volna értékelnie, hogy a baleset időpontjában 18 éves, az élete kezdetén lévő fiatalember volt, akinek mindennap szembesülnie kell a baleset következményével, azzal, hogy soha nem élhet teljes értékű életet, nem lehet gyermeke, és soha nem lesz átlagos szociális és családi élete. Hivatkozott arra, hogy a más hasonló ügyekben hozott, és fellebbezéséhez mellékelte ítéletekre is figyelemmel a 12 millió forint összegű nem vagyoni kárigénye nem eltűzött. A II. és III. rendű felperesek is hivatkoztak arra, hogy a bekövetkezett nem vagyoni hátrányaik az ítélkezési gyakorlat szerint csak magasabb összegű kártérítéssel kompenzálhatók. Kiemelték, hogy házasságkötését követően változatlanul szükséges a napi jelenlétük az I. rendű felperes életében. Egyetlen fiuk élete végéig mások segítségére szorul, nekik pedig nem lehet unokájuk. A nem vagyoni kártérítés lényege, hogy a személyhez fűződő jogsérelmet szankcionálja, ezért indokolatlan a szülők nem vagyoni kára közötti különbségtétel.

Hivatkoztak arra, hogy az orvosszakértő nem a korszerű és egészséges táplálkozást, hanem a speciális étrendet tartotta szükségesnek az I. rendű felperes számára, ami magas vitamin- és ásványi anyag tartalmú, de alacsonyabb kalória tartalmú étrendet jelent. Kifogásolták, hogy az elsőfokú

bíróság nem értékelte, hogy élete végéig olyan táplálkozást kell folytatnia, amely a nem mozgáskorlátozott személyek esetében nem lenne indokolt, és az átlag étrendhez képest igazoltan többletköltséget okoz.

Hangsúlyozták, hogy a gondozás költségét a ... Bt. árszába alapján a Kúria csatolt, Pf.III.20.156/2007/4. számon hozott ítéletében levezetett számításnak megfelelően határozták meg, és a havi 230.000 forint már a felperesi közrehatásra figyelemmel került megállapításra. Hivatkoztak arra, hogy az I. rendű felperes a balesetet megelőzően segített szüleinek a fűnyírásban, bevásárlásban, hólapátolásban és egyéb nehéz fizikai munkákban. Sérelmezték ezért, hogy az elsőfokú bíróság a házasságkötése előtti időre nem állapított meg számára háztartási kisegítői járadékot.

Az I. rendű felperes hivatkozott arra, hogy a 2008. október 1. és 2012 júliusa között felmerült rTMS kezeléssel kapcsolatos költség összege már a közrehatása figyelembevételével került 420.000 forintban meghatározásra, az elsőfokú bíróság ezért tévesen ítélte meg csupán ennek felét. Hangsúlyozta, hogy a baleset óta a számítógép-használat és zenehallgatás jelenti számára a kultúrát. Ezért volt szüksége az internet bevezetésére szolgáló antenna, a hangszóró, valamint három laptop beszerzésére. Utóbbiak közül a nagyobb teljesítményű számítógép otthoni munkavégzés céljára szolgál, mert munkahelyére csak nehezen tud bejutni, ezért az ottani gépparkot nem tudja használni. Mivel a technikai eszközöket egyébként is használja, a vásárlással kapcsolatos kiadásainak eleve csupán a negyedére tart igényt.

Fenntartották, hogy az I. rendű felperes esetében szükségszerű a rezsiköltség növekedés, hiszen amíg egy átlagos felnőtt minimálisan napi 8-10 órát tölt távol otthonától, addig az I. rendű felperes gyakorlatilag egész nap a négy fal közé kényszerül. A havi 4.000 forint arra figyelemmel sem eltűzött, hogy a villamos energia legalacsonyabb átalányára jelenleg 7.000 forint körül alakul.

Irreálisnak tartották a garantált bérminimum alapulvételét a keresetvesztesség számítása során, figyelemmel arra, hogy végzettségével az I. rendű felperes nagyságrendekkel többet keresne, ezért változatlanul a foglalkozás/ágazat szerinti átlagos bruttó bért tartották irányadónak. Az I. rendű felperes pedig igazolta, hogy a főiskolát elvégezte és informatikai képesítést szerzett. Bizonyított tény továbbá az is, hogy elhelyezkedett, mozgáskorlátozottságból eredő állapotát azonban munkahelyén nem tolerálták, és munkaviszonyát erre tekintettel megszüntették.

Hangsúlyozták, hogy a szülők ingatlana mellett vásárolt telken az I. rendű felperes részére felhúzott ház építési költségéből a földszinti rész és a fedett terasz nettó költségének megalapozottságát az építész szakértő alátámasztotta. Káruk nem értékcsökkenés, hanem költség. Az I. rendű felperes házának felhúzásával az ingatlanuk területe és értéke ugyan magasabb lett, azonban ez nem pénzértékesítő haszon. A saját telek bővítése és az egymás mellett élés kényszermegoldás, amire baleset hiányában nem került volna sor. Kérték, hogy az elsőfokú bíróság a Pp. 81. § (2) bekezdése és az Itv. 62. § (2) bekezdése alapján az alperest kötelezze a teljes illeték és szakértői költség megfizetésére.

Az alperes fellebbezésében a nem vagyoni kártérítés tökeösszegének a II. rendű felperes javára 1.000.000 forintra, III. rendű felperes javára 750.000 forintra, a vagyoni károk közül a 929.044 forint gondozási költséget 636.000 forintra, az 1.760.000 forintot 1.210.000 forintra, a járadék összegét 15.000 forintra, a háztartási és ház körüli munkákra az 1.181.500 forintot 347.500 forintra, a havi járadék összegét 17.000 forintról 5.000 forintra, a lejárt közlekedési többletköltséget 1.060.000 forintról 340.113 forintra, a havi járadék összegét 12.500 forintról 7.800 forintra, a

gyógyászati segédeszközök körében a 715.805 forintot 471.804 forintra, a rehabilitációs többletköltségek közül a 652.500 forintról 615.000 forintra, az 576.000 forintot és 1.248.500 forintot 132.260 forintra, és 2013. február 18-tól számított késedelmi kamatára, a megállapított havi járadék összegét összességében 78.783 forintra kérte leszállítani. Kérte elutasítani a főiskolai tanulmány többletköltségére megállapított 650.000 forint, továbbá a 444.000 forint és a 360.000 forint tőkében és ezek késedelmi kamatában való marasztalását.

A II. és III. rendű felperesek javára megítélt nem vagyoni kártérítést azért tartotta eltúlzottnak, mert nem látta bizonyítottnak részükről a gyermekük állapota miatt kialakult fizikai és lelki megterhelést. Állította, hogy a felperesek a helyzetbe beletörődtek, fiúk időközben megházasodott, van remény unokára is, az egész család kényelmes körülmények között, egy helyen, nagy összetartásban él. Álláspontja szerint a felperesek nem bizonyították, hogy a balesetet megelőzően évente milyen rendszerességgel és minőségű nyaralásokon vettek részt. Hivatkozott arra, hogy a szabadidős és rekreációs lehetőségek, a nyaralások lehetősége az I. rendű felperes állapota miatt nem szűnt meg véglegesen, azok korlátozott formában, de elérhetők lennének. Hangsúlyozta, hogy a II-III. rendű felperesek főlegesen és túlzottan aggódnak gyermekük miatt, akkor sem mernek elutazni, ha fiuk felesége egyébként otthon van. Ez azonban egy olyan maguk ellen ható magatartás, melynek anyagi vonzatait nem köteles viselni. Hivatkozott arra, hogy a II. rendű felperes esetében az orvosi iratokkal csupán az igazolt, hogy a baleset miatt átmeneti, mintegy kilenc hónapig tartó depressziós állapotba került, a kialakult helyzetet nehezebben viselte, mint a III. rendű felperes. Annyival súlyosabb hátrányokat azonban nem szenvedett, amely esetében a III. rendű felpereshez képest a kétszeres összegű nem vagyoni kártérítést indokolná.

Az első hat hónapra megállapított gondozási költséget arra figyelemmel vitatta, hogy az I. rendű felperesnek az alvásidő levonásával napi 14 óra gondozás elegendő volt. Álláspontja szerint a 2010. július 1. és 2017. február 28. közötti 80 hónapban a felperesi számítás alapulvételével napi két óra munka ellentételezésének helyesen 30.250 forint felelne meg. Hivatkozott arra, hogy az I. rendű felperesnek házastársa van, akinek szintén érdekében áll a háznak és környezetének rendben tartása, fele részben maga után is mos, főz, takarít, ezért háztartási és ház körüli kisegítő költségeként legfeljebb havi 5.000 forint fogadható el.

Az elsőfokú bíróság által megállapított közlekedési többletköltség mértékét bizonyítatlansága miatt elfogadhatatlannak tartotta, arra figyelemmel, hogy az I. rendű felperes évek óta alig mozdul ki otthonából. Álláspontja szerint a felperes tulajdonában álló gépjármű típusát, valamint a NAV által elszámolható üzemanyagnormát figyelembe véve a megállapított költség havonta kb. 730 km megtételét fedezné. Kiemelte, hogy az I. rendű felperes egészségesként is közlekedne, és neki csupán a normál közlekedés ára fölött jelentkező költség-többletet kell megfizetnie. Ezért kérte a havi járadék 2.600 forintra, a 2008. október 1. és 2017. augusztus 31. között lejárt járadék összegének pedig - az indokolt gyógytorna és munkába járás alkalmaira - 340.113 forintra való leszállítását. A jövőbeni járadék összegét havi 7.800 forintban látta indokoltnak.

A gyógyászati segédeszközök költségét azon az alapon kérte leszállítani, hogy a ... Kft. által vásárolt masszázskád költsége nem érvényesíthető, hiszen a Kft.-nek semmilyen követelése nem állt fenn vele szemben, ezért azt engedményezni sem lehetett. Álláspontja szerint az rTMS kezelés terhére figyelembe vehető költsége helyes számítás szerint csupán 615.000 forint. A gyógytornából eredő többletköltséget pedig azért kérte a 576.000 forintról, illetve 1.248.500 forintról 132.260 forintra leszállítani, mert álláspontja szerint az I. rendű felperes orvosi rendelvény ellenére többször, és sokkal magasabb áron vette igénybe ezt a szolgáltatást.

Fenntartotta, hogy az I. rendű felperes kárenyhítési kötelezettségének nem tett eleget. Nem kötelessége az önálló felsőoktatási stúdiumok folytatására alkalmatlan felperes céltalan tanulmányi kísérletének finanszírozása olyan körülmények között, amikor államilag támogatott tanulmányt is igényelhetett volna. Az ezekre vonatkozó indokolás hiányában kérte az ítélet rendelkező részéből 444.000 forintban, valamint 360.000 forintban és késedelmi kamatában való marasztalásának törlését.

A felperesek fellebbezési ellenkérelmükben a saját fellebbezésükben foglaltak fenntartása mellett az alperes fellebbezésével érintett körben az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérték.

A felperesek hangsúlyozták, hogy nincs olyan taxatív meghatározott érték, amely kötelező lenne a bíróságok számára a nem vagyoni kártérítés megállapítása során. A nem vagyoni károk körében kármegosztásnak nincs helye, a bíróságnak a rendelkezésre álló bizonyítékok okszerű mérlegelése alapján kell az elszenvedett sérelemmel arányos kártérítést meghatároznia. A III. rendű felperes esetében hangsúlyozták, hogy a nem vagyoni kártérítés az Alkotmányban meghatározott alapjog megsértésének következménye, ami nem azonos a gondoskodással felmerülő többletköltséggel. A II-III. rendű felperesek fia soha nem lesz teljesen önellátó, élete végéig mások segítségére szorul a legegyszerűbb tevékenységeiben is. Az emiatt érzett fájdalom pedig a II. rendű felperes esetében pszichológiai kórkép kialakulását eredményezte.

Álláspontjuk szerint az ápolás-gondozás költségének összegszerűségét az alperes téves számításának eredményeként vitatja. A háztartási és a ház körüli kisegítés tekintetében pedig a károkozó javára nem vehető figyelembe a hozzátartozó által ingyenesen végzett munka. A közlekedési többletköltséget részletes számításokkal, iratokkal támasztották alá, az alperes számításai ebben a körben is tévesek. A közlekedési, valamint főiskolai tanulmányokkal kapcsolatos többletköltségek körében visszautasították az alperes személyeskedő megjegyzéseit. Rámutattak, hogy az alperes által rejtélyesnek beállított marasztalási összegek közül a 444.000 forint az elsőfokú bíróság által tévesen a kereset szerint feltüntetett, ténylegesen 363.000 forint összegű, míg a 360.000 forint összegű tétel a 2017. március 1-től az ítéletig számított lejárt gondozási járadéknak felel meg.

Fellebbezés hiányában az elsőfokú ítéletnek a felperesek fellebbezésével nem érintett elutasító, valamint az alperes fellebbezésével nem érintett marasztaló rendelkezései a Pp. 228. § (4) bekezdése értelmében első fokon jogerőre emelkedtek.

Az I. és III. rendű felperes, valamint az alperesnek az I. rendű felperessel szembeni fellebbezése részben megalapozott, a II. rendű felperes, továbbá az alperesnek az II-III. rendű felperesekkel szembeni fellebbezése alaptalan.

Az Ítélet tábla - a felek másodfokú tárgyaláson tett egyező nyilatkozata alapján - mindenekelőtt a tényállás kiegészítését tartotta szükségesnek azzal, hogy az I. rendű felperes kárából az alperes részben önként, részben az ideiglenes intézkedés alapján összesen 642.760 forintot már megtérített.

Az így kiegészített tényállás mellett az Ítélet tábla az elsőfokú bíróság döntését és annak indokait részben találta megalapozottnak.

Az elsőfokú bíróság helyesen összegezte ítéletében azokat a személyhez fűződő jogokat, melyek sérelmét a felperesek a balesettel összefüggésben elszenvedték, továbbá azokat a körülményeket, amelyek életminőségük romlását eredményezték. A Ptk. 84. § (1) bekezdés e) pontja és 355. § (1) és (4) bekezdése értelmében a felperesek olyan mértékű pénzbeli kártérítésre tarthattak igényt, amely

az elszenvedett testi-lelki sérelmeik kiegyensúlyozására alkalmas másnemű előnyt nyújt, és az elsőfokú bíróság a II. rendű felperes javára megítélt nem vagyoni kártérítés összegét helyes mérlegelés eredményeként állapította meg, az I. és III. rendű felperesek esetében ugyanakkor az, a következők miatt módosításra szorult.

Az Ítélet tábla az I. rendű felperes esetében az elsőfokú bíróság által megállapítottnál magasabb összegű nem vagyoni kártérítést azért látott indokoltnak, mert az I. rendű felperes fiatalon szenvedett gerincvelő sérüléssel és az alsó testfél bénulásával járó csigolyatörést. Elsődleges kórházi ellátása során műtetre, azt követően hosszabb ideig tartó rehabilitációra szorult. Maradványállapota szerint a teljesen önálló életvitelre nem képes, tevékenységeiben az élet minden területén segítségre szorul, baleseti eredetű munkaképesség csökkenése 90% mértékű. Mindezen körülmények indokolták az I. rendű felperesnek járó nem vagyoni kártérítés összegének tízmillió forintra való felemelését. Az Ítélet tábla a kártérítés mértékének meghatározása során értékelendő károsult közrehatásra, a balesetkorai ár- és értékviszonyokra, valamint az ítélezési gyakorlat hasonló ügyekben hozott döntéseire figyelemmel az alperesnek ennél magasabb összegű nem vagyoni kártérítésben való marasztalására nem látott lehetőséget.

Az Ítélet tábla egyetértett a felekkel abban, hogy az elsőfokú bíróság az életminőségük romlását jelentő körülményekből nem következő, indokolatlanul nagy különbséget tett a két szülő nem vagyoni kára között. Az alperes okfejtésével ellentétben azonban nem a II. rendű felperes javára megállapított nem vagyoni kártérítés volt - nagyobb mértékben - eltúlzott, hanem a III. rendű felperesé volt túlzottan alacsony. A balesettel összefüggésben az apának és anyának egyaránt pszichés zavara keletkezett, sérelmeik csak annyiban tértek el, hogy a III. rendű felperes pszichés állapota spontán, a II. rendű felperesé ezzel szemben csak pszichiátriai kezelés eredményeként rendeződött az elmeorvos szakértő szerint. A tanúvallomások igazolták, hogy a balesetet követően mindkét szülő átalakította életvitelét oly módon, hogy szükség esetén a fiuk rendelkezésére tudjanak állni. Az Ítélet tábla álláspontja szerint az I. rendű felperes orvosszakértő által leírt állapotához képest ez nem jelentett felesleges és túlzott, az alperes felelőssége körén kívül eső gondoskodást. Mindezek miatt a II. rendű felperes sérelmeinek kompenzálására az elsőfokú bíróság által megállapítottnál alacsonyabb összegű nem vagyoni kártérítés nem lett volna alkalmas, a III. rendű felperesnek járó nem vagyoni kártérítés összegét viszont az Ítélet tábla 1.500.000 forintra felemelte.

Az Ítélet tábla nem értett egyet az elsőfokú bírósággal abban, hogy az alperest az általa - részben önként, részben az ideiglenes intézkedés alapján végrehajtás útján - teljesített összegekre tekintet nélkül kellett az I. rendű felperes javára marasztalni. A kártérítés részteljesítéssel már megszűnt összegét ugyanis az ítéleti marasztalás nem tartalmazhatta volna [1/2011. (VII. 5.) Polgári jogegységi határozat]. Az I. rendű felperes a másodfokú tárgyaláson úgy nyilatkozott, hogy az alperes által megfizetett 642.760 forintot a nem vagyoni kártérítése tőkeösszegébe kéri elszámolni, ezért az Ítélet tábla az alperes marasztalásának összegét 9.357.240 forintban határozta meg.

Az orvosszakértő a súlygyarapodást kizáró, ugyanakkor fokozott vitamin- és ásványianyag-bevitelt biztosító speciális étrendet tartott az I. rendű felperes mozgásszegény életmódjára figyelemmel indokoltnak. A kihallgatott tanúk megerősítették, hogy ebből eredő többletköltsége keletkezik, és a felmerült költségeinek igazolására a felperes - a 73. sorszám alatti előkészítő iratához F/4-7. alatt mellékelte - okiratokat is csatolt. Mindezek a bizonyítékok indokoltá tették az I. rendű felperes javára járadék megállapítását. A járadék összegének meghatározása során azonban az éttermi ebédrendelés költségét az Ítélet tábla figyelmen kívül hagyta, mert meleg étel fogyasztásával kapcsolatos kiadásai a felperesnek káresemény hiányában is keletkeztek volna. Az élelmiszer vásárlásra vonatkozóan csatolt számlák pedig nem támasztották alá, hogy a szakértő által

szükségesnek tartott speciális táplálkozással összefüggésben a felperesnek rendszeresen a megjelölt összegű költsége merül fel, ezért az Ítélet tábla a mérlegeléssel megállapított havi 5.000 forint járadék, valamint abból az ítélethezatalig lejárt 560.000 forint és 2013. augusztus 1-jétől késedelmi kamat fizetésére kötelezte az alperest.

Az I. rendű felperes gondozását családtagjai látják el. A károkozó a családtagok által ingyenesen nyújtott szolgáltatások esetén is köteles kártérítésre, tényleges költségek hiányában ilyen esetben a hozzátartozók tevékenységének ellenértéke a Pp. 206. § (3) bekezdésén alapuló bírói mérlegeléssel határozható meg. A felperes arra hivatkozott, hogy a Kúria az elérhető piaci szolgáltatások ára 75%-ának figyelembevételét tartja lehetségesnek. Az Ítélet tábla álláspontja szerint a hozzátartozók által nyújtott szolgáltatások ellenértékének a meghatározása során az általuk ellátott tevékenységek jellege és időigénye bír alapvető jelentőséggel, és nincs olyan arányszám, amellyel a piaci szolgáltatások díjszabása a hozzátartozók szolgáltatásai esetében általánosan alkalmazható lenne. Az Ítélet tábla ezzel kapcsolatban még azt emeli ki, hogy az ilyen tevékenységgel üzletszerűen foglalkozó gazdasági társaságok tevékenységüket alkalmazottak révén látják el, amelyből adódóan az általuk nyújtott szolgáltatások árában különféle költségek, adók, járulékok és üzleti profit is megjelenik. A hozzátartozók tevékenységének ellenértéke ezért elsősorban nem a szolgáltatást igénybe vevők által fizetett óradíj alapján, sokkal inkább a társaság által alkalmazott ápolók-gondozók órábérére alapján volna megállapítható.

Az előbbieken kifejtettek alapján, illetve a károsulti közrehatás mértékére figyelemmel a felperes gondozási költségének felemelésére az Ítélet tábla nem látott lehetőséget. Sem az I. rendű felperes, sem az alperes fellebbezése nem érintette az alperesnek a 2009. május-június hónapokra havi 120.000 forintban megállapított járadékfizetési kötelezettségét. Az alperes fellebbezésében sérelmezte a 444.000 forintban, valamint 360.000 forintban való marasztalását. Az elsőfokú bíróság azonban a jogerős 87. számú végzésével a 444.000 forintot 363.000 forintra javította ki, ami a 2009. július 1. és 2010. június 30. között lejárt gondozási járadéknak felelt meg, a 360.000 forint pedig a 2017. március 1-től az ítéletig lejárt gondozási járadékokat tartalmazta. Ezt meghaladóan az alperes fellebbezése az első hat hónapra megállapított, valamint a 2010. július 1. óta esedékes járadék leszállítására irányult. Az Ítélet tábla az I. rendű felperes állapotára figyelemmel az első hat hónapra havi 120.000 forint gondozási költség megállapítását látta indokoltnak, míg a gondozási szükséglet csökkenésére tekintettel 2010. július 1-től a járadék összegét 15.125 forintra szállította le. Ennek következtében a 2009. április 30-ig lejárt járadék összege 900.000 forintról 720.000 forintra, a 80 hónapra számolt, 2010. július 1. és 2017. február 28. között esedékes járadék 1.760.000 forintról 1.210.000 forintra módosult. Fellebbezése szerint az alperes az I. rendű felperes gondozási költségének összegét havi 15.125 forint erejéig lényegében elismerte, ezért az Ítélet tábla a jövőre nézve is ennek megfizetésére kötelezte, mivel a felperes állapotában nem merült fel olyan körülmény, amely 2018. március 1-től a járadék csökkentését eredményezhette volna.

A balesetet megelőzően az I. rendű felperes képes volt a háztartási és a ház körüli tevékenységek kora, valamint a családi munkamegosztás alapján rá eső részének ellátására, ezzel szemben - az orvosszakértői vélemény szerint - a baleset óta maradványállapota miatt minden nemű háztartási és ház körüli munka végzésében kiegészítő igénybevételére szorul. A háztartási-házkörüli kiegészítés szükségessége körében értékelendő, egyrészt, hogy a károsult állapotával összefüggésben jelentkező többlet teendők ellátása másra hárul, másrészt, hogy a baleset miatt nem tud hozzájárulni a család működéséhez a korábbiaknak megfelelően. Az Ítélet tábla ezért nem értett egyet az elsőfokú bírósággal abban, hogy az I. rendű felperesnek kára az önálló háztartásba kerülésének időpontjától kezdődően merült fel, ennek a körülménynek csupán a kár mértéke szempontjából tulajdonított jelentőséget. Az Ítélet tábla a felperes fellebbezése szerinti, valamint a fellebbezésével nem érintett

időszakra az elsőfokú bíróság által megállapított havi 17.000 forintot a felperesi közrehatás mértékére, valamint a felperes állapotával összefüggésben bizonyítottan a családtagokra háruló háztartási munkákra figyelemmel eltúlzottnak, ezzel szemben a 2012. június 16-tól kezdődő időre az alperes fellebbezésében megjelölt havi 5.000 forintot a szükséges tevékenységek időigényéhez képest aránytalanul alacsonynak találta. Mérlegeléssel arra az időre, amíg az I. rendű felperes a szüleivel közös háztartásban élt havi 5.000 forint, az önálló egyszemélyes háztartás vezetésének idejére, 2010. március 1-től 2012. június 15-ig havi 15.000 forint, a házasságkötése folytán kétszemélyessé váló háztartásban felmerülő, részben a házastársat terhelő munkákra figyelemmel 2012. június 16-tól - a jövőre nézve is - havi 10.000 forint járadék megállapítását látta indokoltnak. Mindezek eredményeként a felperes kérelmének megfelelő bontásban a 2008. november 1. és 2009. február 3. között lejárt 15.000 forint járadék és 2008. december 15-től késedelmi kamat, valamint a 2009. március 6. és 2012. június 15. között lejárt (12 x 5.000 forint, és 27,5 x 15.000 forint) 472.500 forint járadék és 2010. október 20-tól késedelmi kamat megfizetésére kötelezte az alperest, egyúttal a 2012. június 16. és 2018. február 28. között - az elsőfokú bíróság számításával szemben nem 69,5, hanem 68,5 hónap alatt - lejárt járadék összegét 1.181.500 forintról 685.000 forintra leszállította. Az ítélet rendelkező részében ez a tétel a főiskolai tanulmányok 650.500 forint költségével együtt, az 1.335.500 forint összegben szerepel.

Az orvosszakértő szerint az I. rendű felperes önálló közlekedésre nem képes. Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy a felperes állapota tömegközlekedési eszközök igénybevételét nem teszi lehetővé, ezért megalapozottan kötelezte közlekedési többletköltség fizetésére az alperest. Ennek összegét nagyrészt a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján helyes mérlegelés eredményeként határozta meg, azt az Ítéletábra arra tekintettel tartotta csak szükségesnek némileg módosítani, hogy a felperes M. típusú gépkocsiját 2012. márciusában vásárolták. Ezt megelőzően a felperes szállítását a családi autókkal, egy O. M.-val, illetve egy T. C. V.-val oldották meg, melyek közül az utóbbi fogyasztási adatai - a keresetlevél szerint - a felperes 73. számú keresetpontosításában foglalt adatoknál kedvezőbbek. Értékelendő volt továbbá, hogy a ...i Főiskolára a felperes baleset hiányában is leutazott volna, csak feltehetően vonattal, vagy távolsági busszal. Az Ítéletábra erre figyelemmel a közlekedési többletköltség összegét 2017. augusztus 31-ig havi 8.000 forintra, ezt követően havi 10.000 forintra, a lejárt járadék összegét 1.060.000 forintról 848.000 forintra, illetve 75.000 forintról 60.000 forintra leszállította. Az ítélet rendelkező részében a 848.000 forint összegű közlekedési többletköltség 784.188 forint gyógyszerköltséggel együtt, az 1.632.188 forint összegű tételben szerepel.

Az I. rendű felperes a 29/F/9. alatti okiratokkal igazolta, hogy a szakértő szerint indokolt masszázskádat a ... Kft. számára megvásárolta. A 73/F/13. alatt csatolt engedményezési szerződés alapján a felperes a kád vásárlásából eredő költség érvényesítésére jogosult volt, ezért az alperes alaptalanul kifogásolta marasztalását.

Az I. rendű felperes az 1/F/14. és 29/F/7. szám alatt csatolt számlákkal igazolta az rTMS kezeléssel összefüggésben 2008 októbere és 2012 júliusa között felmerült kiadásait. A felperes azonban ezekből nem valamennyi, hanem kizárólag a szakértő által indokoltnak tartott évi két kezelés költségének a megtérítését követelhetette az alperes felelősségének arányában. Ennek megfelelően az elsőfokú bíróság által erre az időszakra megállapított 210.000 forint helyett 280.000 forint (8 x 70.000 forint : 2) megfizetésére tarthatott igényt, ezt meghaladóan az elsőfokú bíróság az alperes marasztalását helyes számítás eredményeként határozta meg. Az Ítéletábra ezért az alperes marasztalását 652.500 forintról 722.500 forintra felemelte.

Az alperes gyógytornász többletköltséggel kapcsolatos fellebbezésének elbírálása során abból kellett kiindulni, hogy az orvosszakértő az I. rendű felperes rehabilitációs kezelése keretében három évig heti két alkalommal, ezt követően heti egy alkalommal tartotta szükségesnek gyógytornász igénybevételét. A felperes igazolta, hogy a gyógytornásznak alkalmanként előbb 4.000 forintot, 2015. január 1. óta 8.000 forintot fizet (29/F/7.). Az alperes fellebbezéssel nem támadta a 2008. november 1. és 2012. december 31. közötti időszakban a Holnap Házában végzett gyógytorna 55.200 forint költségében való marasztalását. A Holnap Házában igénybe vett gyógytorna mellett a szakértő által indokoltan tartott rendszerességu gyógytornával összefüggésben a 2008. október 1. és 2011. szeptember 30. közötti időszakban (36 hó) a felelőssége arányában az alperes havi 8.000 forint többletköltség megtérítésére volt kötelezhető, ezért az Ítéletábla az alperes marasztalását 576.000 forintról 288.000 forintra leszállította. A 2011. október 1. és 2012. december 31. közötti időre külön gyógytornaköltség megtérítését nem igényelhetette, a szakértő szerint indokolt heti egy kezelést ugyanis a Holnap Házában megkapta. 2013. január 1-től 2014. december 31-ig az alperes ismét havi 8.000 forint fizetésére volt köteles, ekkor ugyanis a felperes már csak a rehabilitációs központon kívül vett igénybe ilyen szolgáltatást. 2015. január 1-től kezdődően a szolgáltatás ára a duplájára emelkedett, ennek következtében az alperes által fizetendő járadék összege is 16.000 forintra nőtt. Az ítéletben az 1.898.500 forint összegű tételben foglalt 1.248.000 forint lejárt járadék összegét a fenti számításnak megfelelően az Ítéletábla 800.000 forintra leszállította (12 x 8.000 forint és 38 x 16.000 forint).

Az Ítéletábla egyetértett az elsőfokú bírósággal abban, hogy az ok-okozati összefüggés hiánya az I. rendű felperes kültéri antenna, hangszóró és laptopok beszerzési költségéből álló kárigényének eredményes érvényesítését kizárta. Álláspontja szerint az informatikus felperes esetében nem volt bizonyítottan tekinthető, hogy ezeknek a eszközöknek a megvásárlását kizárólag a felperes baleseti sérülései tették szükségessé, arra a káresemény hiányában nem került volna sor.

Az Ítéletábla álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a bizonyítékok téves értékelése alapján utasította el teljes egészében az I. rendű felperes rezszi többletköltség megtérítése iránti keresetét. A felperes ugyanis állapotából adódóan az egészséges emberektől eltérően napjainak nagy részét kényszerűen otthon tölti. Az ezzel kapcsolatban felmerült többletkiadások pontos összege az 1/F/15. illetve 73/F/17. szám alatt csatolt közüzemi számlák alapján nem volt meghatározható. Az Ítéletábla ezért a járadék összegét mérlegeléssel állapította meg, melynek során figyelembe vette, hogy az I. rendű felperes 2010. február 28-ig a szülői házban, ezt követően önálló háztartásban élt. Az Ítéletábla a kármegosztásra tekintettel 2008. november 1-től 2010. február 28-ig havi 2.000 forint, az ezt követő időre, 2010. március 1-től havi 4.000 forint járadék fizetésére kötelezte az alperest. A járadékból 2008. november 1. és 2009. január 31, majd 2009. március 1. és 2010. február 28. között 30.000 forint, 2010. március 1-től az ítéletig pedig 384.000 forint járt le, amelyek után az alperes középarányos időponttól késedelmi kamat fizetésére is köteles.

Hegedűs Hedvig Henriett és Vócsa Attila tanúk vallomása alapján bizonyított volt, hogy az I. rendű felperes azért jelentkezett át a lakóhelyéhez közelebb eső ... Főiskolára, mert az önálló közlekedése, illetve a hozzátartozók által történő rendszeres leszállítása a ...-i Főiskolára már nem volt megoldott. Az alperes a Pp. 164. § (1) bekezdése alapján fennálló kötelezettsége ellenére nem tudta bizonyítani, hogy a felperes ... Főiskolán a saját hibájából nem tud államilag támogatott oktatásban részt venni. Az elsőfokú bíróság ezért a Kúria közbenső ítélete szerinti kárfelelőssége arányában megalapozottan kötelezte a felperes főiskolai tanulmányaival kapcsolatban igazoltan felmerült költségei megtérítésére az alperest.

Az I. rendű felperes jövedelemveszteségének számítása során irányadók voltak a Ptk. 357. §-ának szabályai. A Ptk. 357. § (4) bekezdése a keresetveszteség megállapításánál azt a jövőbeni változást rendelte figyelembe venni, amelynek meghatározott időpontban való bekövetkezésével már előre teljes bizonyossággal lehet számolni. A felperes keresetveszteségét az informatikusi végzettséggel rendelkezők jövedelmi adatai alapján számította, azonban a főiskolai tanulmányai befejezését annak ellenére nem igazolta, hogy az alperes az elsőfokú eljárás során a diploma megszerzésének tényét mindvégig vitatta. A felperes nem hivatkozott arra, hogy a főiskolai végzettségét a balesettel összefüggő ok miatt nem szerezte meg, ha pedig nem diplomázott, nem lehetett bizonyosnak tekinteni, hogy baleset hiányában az informatikusi végzettségnek megfelelő jövedelemre tenne szert. Mindezekre figyelemmel a keresetveszteség körében az Ítéltábla nem látott indokot az elsőfokú bíróság döntésének megváltoztatására.

Az I. rendű felperes részére a szülők által a baleset előtt vásárolt lakást a balesetet követően - a III. rendű felperes előadása szerint - 21 millió forintért értékesítették. A szomszédjukban a fiúk részére épített ház szakértő által meghatározott bekerülési költségéből a kármegosztás arányában alperest terhelő rész ennél kevesebb volt, ennek következtében a II-III. rendű felpereseknél nem volt kimutatható olyan költség, amely a Ptk. 355. § (4) bekezdése szerint kárnak minősült volna. Az Ítéltábla az elsőfokú bíróságnak a II-III. rendű felperesek házépítési költség megtérítése iránti keresetét elutasító döntését ez okból találta megalapozottnak.

A kifejtettekre tekintettel az Ítéltábla az alperes által az I. rendű felperesnek fizetendő járadék összegét havi 109.158 forintra leszállította, amelyből 5.000 forint élelmezési, 15.125 forint gondozási, 10.000 forint háztartási és ház körüli kisegítő, 10.000 forint közlekedési, 7.261 forint gyógyszer, 24.500 forint rehabilitációs, 4.000 forint pedig rezsi többletköltség fedezésére szolgált, míg 33.272 forint jövedelempótló járadék volt.

A legmagasabb keresetükhöz képest az I. rendű felperes pernyertességének aránya 43%, a II. rendű felperesé 28%, a III. rendű felperesé 21% mértékű volt, ami indokolta, hogy a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján az Ítéltábla az alperes arányos perköltségének megfizetésére kötelezze a felpereseket. A felek pernyertességének megváltozott aránya szükségessé tette a le nem rótt kereseti illeték, valamint az állam által előlegezett költségek viselésére vonatkozó ítéleti rendelkezés megváltoztatását is.

A kifejtettekre tekintettel az Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján részben megváltoztatta.

Pervesztességük arányában az Ítéltábla a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján a felpereseket kötelezte az alperes ügyvédi munkadíjából álló másodfokú perköltség megfizetésére. A le nem rótt fellebbezési illeték viselése felől pedig a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (1)-(2) bekezdése és 14. §-a alapján határozott, az I. rendű felperes személyes költségmentességére is figyelemmel.

Budapest, 2018. szeptember 18.

Világhyiné dr. Böcskei Terézia s. k.
a tanács elnöke

dr. Csóka István s. k.
s. k.
előadó bíró

dr. Lente Sándor
bíró

A kiadmány hitelül: